

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ
ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ
ДИСЦИПЛІН**

**Збірник
наукових праць**

2015

ББК 81.2
А - 43
УДК: 81. 243

Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2015. — 120 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Безкоровайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Заступник головного редактора:

Мороз Людмила Володимирівна – кандидат філологічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Гронь Лариса Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Демчук Олег Володимирович – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Карпенчук Світлана Петрівна – доктор філологічних наук, професор, (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Михальчук Наталія Олександрівна – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Романюк Світлана Констянтинівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Сербіна Тетяна Георгіївна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);

Шугасва Людмила Михайлівна – доктор філософських наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 15 від 26.11.2015 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2015

западнославянских стран (Чехии, Польши и Словакии), анализируется его особенности и значение.

Ключевые слова: инновационное обучение, альтернативное обучение, классно-урочная система образования, саморазвитие, инновационные подходы.

The summary. The article deals with innovative education in alternative schools of Western Slavonic countries (Czech Republic, Poland and Slovakia), analyzes its features and value in these countries.

Key words: innovative education, alternative education, class-task system of education, self-development, innovative approaches.

Одержано редакцією 15.11.2015 р.

УДК 159:81"253-057.875

О. С. КОЧУБЕЙ

ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФІЛОЛОГА

Резюме. Статтю написано на основі психологічного аналізу усної перекладацької діяльності філологів. Статтю присвячено проблемам мовної особистості в лінгвістиці та використання цих поглядів в практиці викладання іноземної мови. Риторика методики навчання обговорюється поєднано з формуванням лінгвістичних здібностей особистості.

Ключові слова: переклад, психологічні механізми, текст, компетенція, компетентність, сприймання.

Постановка проблеми. З метою аналізу структурних компонентів перекладацької компетентності філолога у нашій статті ми окреслимо особливості організації перекладацької діяльності, проаналізуємо наявні в науковій літературі праці, в яких пропонується структура перекладацької компетентності фахівців, розкриємо психологічні механізми здійснення усних перекладів, охарактеризуємо компоненти професійної діяльності перекладача, а також опишемо процеси сприймання та розуміння повідомлення, текстової інформації, які є досить важливими для оптимізації усної перекладацької діяльності філологів.

Актуальність дослідження зумовлена незадовільним рівнем перекладацької компетентності філологів для здійснення навчально-виховного процесу іноземною мовою. Проблема поліпшення мовної і мовленнєвої підготовки кадрів освіти диктує необхідність дослідження і впровадження новітніх ефективних методик прискореного опанування іноземної мови, зокрема як мови професії.

Незважаючи на те, що переклад як навчальна вправа давно використовується в методиках викладання мов (його ефективність і необхідність застосування обґрунтовували видатні лінгвісти і методисти А.Д.Алфьоров, Н.М.Баженов, Л.А.Булаховський, Ф.І.Буслаєв, К.Д.Ушинський, О.М.Фінкель та інші), проблема його доцільності під час вивчення іноземної мови була й досі залишається предметом дискусій.

Таким чином, було визначено важливу, таку, що вимагала свого розв'язання, теоретико-методологічну і практичну наукову **проблему**. Вона полягала у психологічному аналізі структурних компонентів усної перекладацької діяльності філологів, створенні моделей навчання, які орієнтуватимуться на визначені механізми, побудові та апробації системи психолого-педагогічних чинників та умов ефективного забезпечення розуміння студентами матеріалу, який перекладається, засобами культурологічно-зорієнтованого навчання, виокремлення основних компонентів перекладацької компетентності.

Завданням нашої статті є виокремлення компетентісного підходу у вивченні іноземної мови як пріоритетного і орієнтування його на виконання важливих ключових функцій освіти, так як у ньому відображається зміст освіти, який не ґрунтується на компоненті знання, умінь, навичок.

Термін "перекладацька компетентність" одним їх перших був вжитий американським лінгвістом Д.Хаймсом [9]. Сутність поняття "ідеальний ворче ской" полягала в правильному, грамотному, безпомилковому та адекватному змісту висловлюванню вживанні мови. Передусім, Д.Хаймс виходить з того, що перекладач працює з двома мовами, одна з яких є для нього нерідною, тому в його діяльності завжди будуть елементи творчості.

Ідея Д.Хаймса отримала свій розвиток у роботах інших дослідників. Так, в США більше двадцяти останніх років багато вчених приділяють увагу розвитку комунікативної компетентності студентів, які вивчають іноземні мови. Зокрема, С.Савінгтон дає визначення цьому поняттю як здатності функціонувати в іншомовній комунікативній ситуації [16].

Спроби виявити структуру перекладацької компетентності належать й іншим зарубіжним дослідникам, які також вивчають це явище з точки зору методики викладання іноземних мов. Дещо інше структурування перекладацької компетентності пропонується іншими дослідниками, згідно з якими це поняття містить у собі такі компоненти, як лінгвістичні знання (до них автори відносять ворче ской гічну і невербальні явища), інтерактивні навички в будь-яких конкретних ситуаціях, а також знання про культурне значення іншомовної лексики, яка вживається фахівцем в процесі перекладу. В структурному плані цей підхід відрізняється від перерахованих вище тим, що знання про культурне значення іншомовних слів в парадигмі культури не можуть розглядатися та аналізуватися окремо від знання лексики в цілому, від дискурсу тощо.

Поняття "перекладацька компетентність" зустрічається і в дослідженнях німецьких учених, які також

вживають його з позицій викладання іноземних мов, зокрема теорії перекладу. Так, говорячи про цілі навчання іноземній мові, німецький дослідник М.Пельц зазначає, що замість поняття “лінгвістична компетентність” в науковій царині все частіше вживається поняття “перекладацька компетентність”, наголошуючи на соціальній значущості процесу вивчення іноземних мов [11]. Дійсно, з цим важко не погодитися. Загально визнаним фактом є те, що іноземна мова не може бути затребувана поза соціумом. З цього виходить, що суспільство вносить свої корективи в спілкування (як рідною, так і іноземною мовами). При цьому спостерігається взаємопроникнення та взаємовплив процесів, що відбуваються в суспільстві, а також психічних процесів особистості, пов’язаних з вивченням як іноземної, так і рідної мови.

Цікавим є підхід іншого німецького вченого – Г.Меленка [10]. У його дослідженнях зустрічається поняття “вербальна перекладацька компетентність”, яке означає здатність однієї людини впливати на іншу засобами мови і певним чином реагувати на ці засоби. В структурі вербальної перекладацької компетентності автор розрізняє прагматичну, семантичну і синтаксичну, які співвідносяться зі сферами висловлювання. Значення прагматичного аспекту розкривалося нами вище. Аналогічно усім вищеперерахованим визначенням виділені аспекти перекладацької компетентності також можна розглядати з двох позицій, а саме – лінгвістичної і прагматичної.

В науковій літературі поняття “вербальна перекладацька компетентність” розглядається як здатність однієї людини впливати на іншу. У багатьох психологічних дослідженнях зазначається, що іншомовна перекладацька компетентність має досить складну структуру. Отже, перекладацька компетентність пов’язана зі здатністю передачі-сприймання інформації; з оволодінням різними засобами спілкування (вербальними, невербальними); із особистісним впливом (персоналізація, відтворення себе в іншому); із досягненням однакового сприйняття комунікативної ситуації.

У межах теорії і практики міжкультурного спілкування перекладацька компетентність розглядається як складне особистісне утворення, в яке входять знання, соціальні настановлення, вміння та досвід у галузі міжособистісного спілкування (Л.А.Петровська [7]); перекладацька компетентність аналізується як система внутрішніх засобів регуляції фахівцем власних комунікативних дій (Ю.М.Жуков [2]); як орієнтування у спілкуванні, засноване на знаннях й емпатійному досвіді індивіда, а також на вільному опануванні засобами спілкування, в тому числі – й ворче ской гічн (Ю.М.Ємельянов [1]).

Перекладацьку компетентність Н.В.Копилова також розуміє як сукупність сформованих професійних знань, комунікативних і організаторських умінь, здатностей до самоконтролю, емпатії, культури вербальної і невербальної взаємодії [4]. В цілому перекладацьку компетентність Н.В.Копилова розглядає як складову частину психологічної компетентності, яка є свого роду інтегративною якістю особистості, що виникає у процесі “взаємодії і гармонізації” компетентностей, які відносяться до взаємодії і діяльності людей. Це, насамперед, наступні компетентності:

- *компетентність виконання пізнавальної діяльності* як здатність створення і розв’язання нестандартних, проблемних ситуацій – їх продуктивне і репродуктивне пізнання і дослідження;
- *компетентність самовдосконалення* як здатність до самостійного професійного, мовленнєвого і мовного розвитку; оволодінню культурою рідної мови, володіння іноземною мовою тощо;
- *компетентність соціальної взаємодії* як здатність адекватного встановлення взаєморозуміння, уникнення конфліктів, створення клімату довіри;
- *компетентність в спілкуванні* як здатність цілком адекватної взаємодії у процесі знаходження вербальних і невербальних засобів і способів формування й формулювання думки під час її породження і сприйняття рідною та нерідною мовами;
- *компетентність інформаційно-технологічна* як здатність користуватися, відтворювати, удосконалювати засоби і способи отримання і відтворення інформації в друкованому та електронному виглядах.

З позицій системно-структурного підходу перекладацькою компетентністю є система, до якої в якості базових складових входять комунікативні та пізнавальні здібності, пізнавальна активність, мотивація, креативність і готовність до здійснення іншомовного спілкування (див. рис. 1).

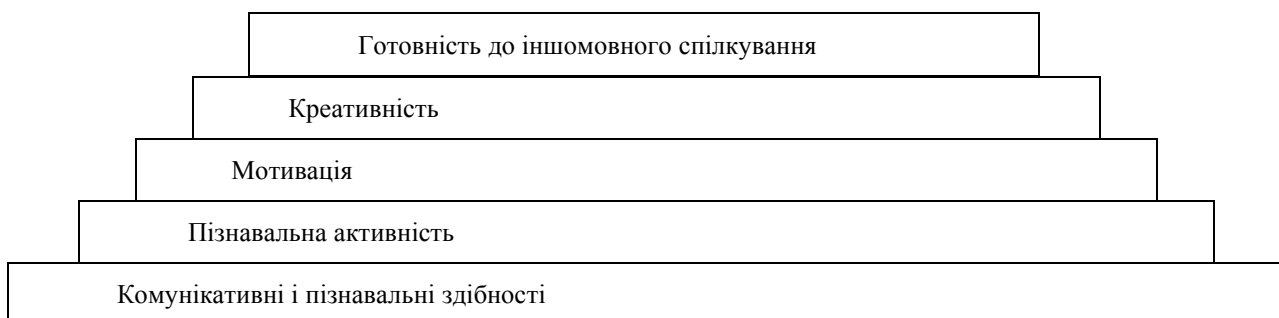

Рис. 1. Складові перекладацької компетентності (за Н.В.Копиловою)

На думку Н.В.Копилової, поняття “перекладацька компетентність” позитивно корелює з дефініцією

“міжкультурна компетенція” за такими характеристиками:

- відчуття ідентичності на рівні нації, колективу, особливо в плані виконання фахівцем професійної діяльності згідно з ціннісно-сисловою системою певного соціуму;
- знання культури, яке дозволяє розглянути характеристики її представників зсередини і застосовувати певний набір правил етикету відповідно до національних або місцевих (локальних) традицій, норм, звичок тощо;
- культурні норми і принципи, важливі для аналізу культури діяльності в даному соціумі;
- володіння інструментами і методами відтворення культури;
- усвідомлення численних потреб ринку праці та поліпшення методів роботи з національними меншинами та етнічними групами у своїй країні та за кордоном;
- участь у роботі міжнародних організацій та во.

На думку науковців поняття “перекладацька компетентність” пов’язане і з таким поняттям, як “міжкультурна взаємодія”. У системі освіти міжкультурна взаємодія постає способом осягнення картини світу. Найбільш адекватними постулатами останньої є її визначення як вихідного глобального образу світу, що покладений в основу світобачення перекладача, який репрезентує базові характеристики світу в розумінні її носіїв, і є результатом професійної активності людини в цілому. Картина світу – дуалістична за своєю природою. Вона існує як неопредмечений елемент свідомості і життєдіяльності людини, а також у вигляді опредмечених фреймів, які постійно з’являються в результаті життєдіяльності людини. “Відбитки” картини світу можна виявити в мові, жестах, образотворчому мистецтві і музиці, ритуалах, мові, етикеті, міміці, моді, способах ведення господарства, технологіях, побудованих з урахуванням “логіки” предметного світу, а також соціокультурних стереотипів поведінки людей і т.д.

Інакше кажучи, з одного боку, картина світу експлікує образи світу, пов’язані з життєдіяльністю людини, а з іншого – має місце процес виникнення нових образів світу, здійснюваних у ході спеціальної рефлексії систематичного характеру. Слід зазначити, що індивідуальна картина світу синтезує в собі єдність “особистого” і “народного”. Оскільки картини світу різних людей мають загальне ядро, яке, за своєю суттю, вирізняється “народним” характером, вони є категоріями, які можна порівняти. Постаючи універсальним посередником між різними сферами людської культури, картина світу сприяє інтеграції людей в суспільстві. За твердженням А.П.Тряпичіної [8], соціальна потреба в картині світу полягає в бажанні досягти єдності бачення дійсності, створити засіб, що забезпечує інтеграцію індивідів і груп й загальне керівництво різноманітними професійними діяльностями.

Міжкультурність розуміється сьогодні і як “зіткнення”, “вплив”, “взаємодія” фахівців, що належать до різних культур, до різних сфер професійної діяльності, до різних соціальних систем. Основою такої взаємодії є: мова і мовна культура; культура спілкування; інформаційна культура; стиль, культура поведінки в умовах професійної діяльності; культура творчості; професійна культура; культура праці та побуту; культура самореалізації; культура споживання; моральна культура; правова культура; політична культура; етична культура; науково-технічна культура; культура управління (прийняття рішень, розв’язання конфліктів); культура ризику та во.

На думку Р.К.Мін’яр-Белоручева, перекладацька компетентність включає в себе: володіння мовною, мовленнєвою ворче ской гі, а також володіння навичками перекладу, ораторським мистецтвом і літературним талантом. “Компетентність перекладача, насамперед, визначає знання двох мов і вільне володіння ними” – вважає вчений [6, с. 85].

В основі досліджень професійної компетентності перекладача, що проводяться В.Н.Комісаровим, полягає виокремлення в цьому понятті наступних складових:

- текстоутворювальна компетентність – уміння створювати тексти різного типу відповідно до мовних й мовленнєвих правил і стереотипів;
- комунікативна компетентність – здатність перекладача корегувати співвідношення мовленнєвого змісту й змісту перекладу, самостійно вводячи фонову інформацію;
- особистісна компетентність, яка передбачає психічну організацію, здатність фахівця швидко переключати увагу, переходити від однієї мови – до іншої, від однієї культури – до іншої;
- морально-етична компетентність – усвідомлення повної відповідальності за якість своєї роботи, за моральний і матеріальний збиток, який може з’явитися в результаті недобросовісного виконання професійної діяльності;
- технічна компетентність – специфічні знання, вміння та навички, необхідні для виконання даного виду діяльності.

Перекладацька компетентність в роботах В.Н.Комісарова пов’язана, в першу чергу, з володінням технікою перекладу, тобто з умінням перекладати, використовуючи різні варіанти перекладу залежно від тематично-текстового жанру. Вчений виділяє базову і прагматичну компетентності [3].

Розглянуті визначення перекладацької компетентності повною мірою відображують розуміння авторами перекладу як процесу мовного перекодування. Однак, у таких підходах не наділяється належної уваги психологічним особливостям професії, тому ми вважаємо їх досить спрощеними.

Таким чином, стає цілком очевидним, що думки вчених, які займаються проблемою перекладацької компетентності філологів, дещо різняться. Деякі вважають достатнім лише добре володіти іноземною мовою, в

той час як інші бачать необхідність у екстралінгвістичних якостях, що включають знання, вміння та навички психологічного, культурологічного, країнознавчого характеру.

Знайомство з навчальними матеріалами про вищу освіту в різних країнах світу (Великобританія, Франція, Фінляндія, Швейцарія), аналіз робіт вітчизняних і зарубіжних дослідників у цій галузі дозволили нам дійти висновку стосовно того, що важливою складовою підготовки філологів є психологічний компонент. Сучасні перекладознавці (І.С.Алексєєва, І.А.Володарська, В.Н.Комісаров, Г.Е.Мірам і во.) пояснюють таку необхідність специфікою професії, яка відноситься до класу “людина-людина”.

Американський перекладач і перекладознавець Дуглас Робінсон зазначає, що перекладачі повинні мати акторські здібності, вміти імітувати та перевтілюватися. Їм слід розвивати свою пам'ять, яка дозволить пригадати слово, яке вони чули лише одного разу.

Особливий наголос у своїх роботах вчений робить на емоційній стороні професії, вважаючи, що “... те, як люди використовують слова в мові, має пріоритет над словниковими статтями і семантичними полями”. При цьому виокремлюються такі якості особистості перекладача, як емоційний самоконтроль, емоційна мотивація, емпатія, вміння спілкуватися з людьми тощо.

Разом з тим, вважає Я.В.Левковська, в структурі перекладацької компетентності слід виокремити ще один компонент, який відображує вимоги до сучасного спеціаліста – інформаційно-технологічну компетентність [5]. Багато сучасних вчених займаються дослідженням питань її сутності, структури та змісту, підтверджуючи необхідність виділення даної складової, слід зазначити, що зі вступом людини в епоху інформаційного суспільства зростає роль інформаційних комунікаційних систем, з'явився Internet Explorer, електронні засоби перекладу (електронні словники, машинні перекладачі та во.). Суттєво зростає кількість переговорів за допомогою теле- і відео-конференцій. Отже, перекладач має знати особливості використання обладнання (пульту синхронного перекладу, багатоканального теле- і відео- зв'язку, різних проекторів для презентацій і т.ін.).

Найбільш популярними представниками електронних словників є Multitran, Multilex і Lingvo, які допомагають скоротити витрати часу на пошук загальної та термінологічної лексики і дозволяють перекладачеві додавати свої авторські словникові статті у разі їхньої відсутності. Internet Explorer як глобальне інформаційне середовище являє собою унікальне джерело доступу до інформаційно-лінгвістичних та перекладацьких ресурсів (aquarius.net, proz.com, translortips.com, utr.bizcom.ru), пошукових систем (Google, Rambler, Aport, Yandex), що допомагають розв'язати численні перекладацькі проблеми, які раніше неможливо було вирішити без звернення до носія мови або до фахівця в тій чи іншій науковій галузі. Інформаційно-лінгвістичні перекладацькі ресурси є особливо актуальними в тих сферах, де йде постійне оновлення термінології: комп'ютери та телекомунікації, бізнес і фінанси, ЗМІ, міжнародні відносини, фармацевтика та багато інших. Крім того, навіть найдосвідченіший філолог, який робить переклади тільки в тій галузі, в якій він спеціалізується багато років, неминуче зустрічає невідомі йому терміни з суміжних сфер, різного роду скорочення, неологізми, професійний сленг і т.ін. – те, що неможливо знайти навіть в самих сучасних словниках.

Найбільш надійними серед систем автоматизованого перекладу вважаються різні версії програм Socrat і Stylus, Lingvo Office for Windows 95, Prompt. Останнім часом досить широкого поширення набула система перекладацької пам'яті Trados (Translation Memory). Слід зазначити, що рівень машинного перекладу за багатьма параметрами суттєво відстає від професійного перекладу. Проте, програми комп'ютерного перекладу є досить корисною підмогою для швидкого ознайомлення зі змістом певного документа, написаного іноземною мовою, з метою отримання важливої інформації і планування подальших дій з його професійного перекладу. Знання програм для перекладу, їхніх переваг і недоліків, вмінь працювати з ними стає необхідним компонентом підготовки сучасного перекладача.

Розглядаючи інформаційно-технологічну складову перекладацької компетентності філолога, А.С.Белкін наповнює її наступним змістом: знання та вміння, що стосуються аналітичної переробки інформації; знання інформаційних потоків в галузі професійної діяльності; вміння вилучати інформацію з різних джерел і ефективно її використовувати; конкретні навички з використання сучасних технічних засобів, розуміння їх застосування для автоматизації перекладацьких операцій.

Зрештою, аналіз наукових праць багатьох авторів виявив принципово значущі положення і певну систему поглядів на проблему перекладацької компетентності філолога.

Результати аналізу наукової літератури дозволили нам сформулювати власне поняття *перекладацької компетентності майбутнього фахівця*, під якою ми розуміємо здатність приймати ефективні рішення у процесі здійснення перекладацької діяльності з опорою на знання, уміння, навички, а також особистісні якості, необхідні філологу для успішного виконання професійної діяльності. При цьому перекладацька компетентність філолога не є якимсь новоутворенням, а представляє інтегративну характеристику фахівця, що вміщує, вважає Я.В.Левковська, наступні взаємопов'язані компоненти:

➤ *гносеологічний компонент* – необхідні філологу професійні знання, що включають добре володіння мовами і технікою перекладу, обізнаність фахівця в галузі науки, представником якої він є. Обсяг і рівень перелічених складових і є головними характеристиками перекладацької компетентності;

➤ *етнолінгвістичний компонент* – вміння вибудовувати професійну діяльність з урахуванням психічних, етнічних і т.д. особливостей іншої культури, побуту і звичаїв представників іншої країни;

- *психологічний компонент*, що включає:
  - *соціально-перцептивну складову*, яка передбачає такі характеристики, як воля, емпатія, доброзичливість, проникливість і спостережливість;
  - *ворче скій гінчу складову*, яка виявляється в умінні філолога використовувати і розвивати власні ресурси, прагнути постійного саморозвитку і самовдосконалення, а також у готовності і здатності особистості до цілеспрямованої психічної роботи з метою зміни властивостей своєї особистості, власної поведінки, діяльності і взаємостосунків з ціллю прогресивного особистісно-професійного становлення;
- *інформаційно-технологічний компонент*, що передбачає знання, уміння, навички, способи діяльності у перекладацькій сфері в галузі роботи з професійно-значущою інформацією (пошук необхідної інформації, її подальший аналіз, обробка, зберігання, обмін) за допомогою інформаційних технологій (ІТ). Такі ІТ включають в себе: електронні словники, електронні перекладачі, системи виду Translation Memoгу, всесвітню мережу Internet Explorer та во.

Висновки. Отже, ми бачимо, що в науковій літературі не існує єдиної думки стосовно структури перекладацької компетентності. Хоча всі автори розуміють під цим поняттям цілісний феномен, що складається з певних компонентів, які так чи інакше відображають знання, вміння та навички філолога, що дозволяють йому успішно здійснювати перекладацьку діяльність. Так, перекладацька компетентність є інтегративною характеристикою фахівця, що вміщує певні взаємопов'язані компоненти, які ми виокремили та опишемо у межах власної моделі перекладацької компетентності майбутніх філологів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Емельянов Ю. Н. Активное ворче ск-психологическое обучение / Ю. Н. Емельянов. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1985. – 168 с.
2. Жуков Ю. М. Коммуникативный тренинг / Ю. М. Жуков. – М. : Гардарики, 2003. – 223 с.
3. Комиссаров В. Н. Теоретические основы методики обучения переводу / В. Н. Комиссаров. – М. : Рема, 1997. – 110 с.
4. Копылова Н. В. К вопросу о становлении личностно-профессиональных качеств ворче с специалиста / Н. В. Копылова // Вопросы ворче ск. – 2005. – № 1. – С. 14 – 17.
5. Левковская Я. В. К вопросу о формировании профессиональной компетентности ворче переводчика / Я. В. Левковская // Межвуз. Сб. науч. Тр. «Актуальные проблемы лингвистики и межкультурной коммуникации» / [вор вор. Т. В. Емец, Е. В. Дозорова, В. П. Казикиной]. – Магнитогорск : МаГУ, 2003. – № 1. – С. 81–86.
6. Миньяр-Белоручев Р. К. Теория и методы перевода / Р. К. Миньяр-Белоручев. – М. : Московский лицей, 1996. – 207 с.
7. Петровская Л. А. Компетентность в общении / Л. А. Петровская. – М. : Изд-во МГУ, 1989. – С. 48–112.
8. Тряпицина А. П. Организация ворче скій учебно-познавательной деятельности школьников / А. П. Тряпицина. – Л., 1989. – 91 с.
9. Hymes D. On Communicative Competence / D. Hymes; in eds. : J. V. Pride and J. Holmes. – New York : Harmondsworth : Penguin, 1972. – P. 269–293.
10. Melenk H. Teaching Language in Context / H. Melenk. – Boston : Heinle and Heinle Publishers, 1993. – 532 p.
11. Pelz M. Pragmatik und Lernbestimmung im Fremdsprachenunterricht / M. Pelz. – Heidelberg, 1997. – 186 s.
12. Savington S. J. Communicative competence : Theory and Classroom Practice / S. J. Savington. – Menlo Park, C.A., 1983. – 320 p.

Резюме. Стаття написана на основі психологічного аналізу усної перекладчеської діяльності філологів. Стаття посвячена проблемам мовної особистості в лінгвістиці і використанню цих поглядів в практиці преподавания иностранного языка. Риторика методики обучения обсуждается вместе с формированием лингвистических способностей личности.

Ключевые слова: перевод, психологические механизмы текст, компетенция, компетентность, восприятие.

The summary. The article is written on the basis of psychological analysis of oral activity during the translation process of the philologists. In the article the problems of linguistic personality and the use of the following results in practice of foreign language studying are taken into close analysis. The rhetorical approach in the methodological ways of teaching is deeply discussed alongside with the process of forming the linguistic abilities of a person.

Key words: translation, psychological mechanisms, text, competence, perception.

Одержано редакцією 12.11.2015 р.

УДК:(378.147.016:811.111)

В. М. ТРОФІМЧУК

**ПРИНЦИП ОBOB'ЯЗKOBOTO BИKOPИCTAHHЯ I PАЦІОНАЛЬНОГО СПBВІДНОШЕННЯ
АЛГОРИТМІЧНИХ, НАПШЕВЕРИСТИЧНИХ ТА ЕВРИСТИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ДІЙ ПІД ЧАС
НАВЧАННЯ MOBЛЕННЄBOЇ КОМУНІКАЦІЇ**

МИХАЛЬЧУК Н. О., ІВАШКЕВИЧ Е. З. CROSSCULTURAL COMMUNICATION AS A WAY TO DEVELOP INTERCULTURAL COMPETENCE	3
МОРОЗ Л. В., ПАШКО І. О. ЕЛІПТИЧНІ КОНСТРУКЦІЇ У НІМЕЦЬКІЙ ВІЙСЬКОВІЙ ДОКУМЕНТАЦІЇ	8
МОРОЗ Л. В., СКІБЧИК А. В. ДО ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ТА НІМЕЦЬКИХ ТЕРМІНОЕЛЕМЕНТІВ-ЛАТИНІЗМІВ: ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ	11
РОМАНЮК С. К. РЕКЛАМА ЯК МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ОБ'ЄКТ А АНАЛІЗУ	15
БІГУНОВА С. А., ВАСИЛЬЧУК Н. В. ПОНЯТТЯ ПОЛІТИЧНОЇ КОРЕКТНОСТІ ТА ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ДАНОГО ЯВИЩА	18
БІГУНОВА С. А., КРАЄВСЬКИЙ П. І. КОНФЛІКТ ЯК СОЦІАЛЬНО-КОМУНІКАТИВНЕ ЯВИЩЕ	20
БІГУНОВА С. А., ГЕРАСИМЧУК В. С. ENGLISH COOKING RECIPE AS A SPECIAL KIND OF TEXT	23
БІГУНОВА С. А., КОРЗІЄНКО Н. В. ЕТИМОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТОПОНІМІВ В АМЕРИКАНСЬКОМУ ВАРІАНТІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	25
БІГУНОВА С. А., ГРЕБЕНЮК Ю. К. ЕКСПЛІКАЦІЯ ТЕОРІЇ КОНЦЕПТІВ У НАУКОВОМУ РОЗВИТКУ	27
ВЕРЬОВКІНА О. Є., ГОНТАР В. Є. ЗІСТАВНИЙ АНАЛІЗ ІРОНІЧНИХ ВИСЛОВЛЮВАНЬ АНГЛОМОВНОГО ТА УКРАЇНСЬКОГО ПОЛІТИЧНИХ ДИСКУРСІВ	29
ІВАШКЕВИЧ Е. Е. ОСОБЛИВОСТІ ХУДОЖНЬОГО ПЕРЕКЛАДУ (НА ПРИКЛАДІ ПЕРЕКЛАДУ О.ЛОГВИНЕНКОМ РОМАНУ Дж.Д.СЕЛІНДЖЕРА «НАД ПРІРВОЮ У ЖИТІ»)	34
КУШНІР Н. В. ЛІНГВО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНО-СПРЯМОВАНОГО АНГЛОМОВНОГО РЕКЛАМНОГО ДИСКУРСУ	45
ЯСНОГУРСЬКА Л. М. ПРОЦЕС СЕМАНТИЗАЦІЇ КОМПОЗИТИВ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ: СУЧАСНИЙ АСПЕКТ	47
ЯСНОГУРСЬКА Л. М. СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ КОМПОЗИТОЛОГІЇ В ДИСКУРСІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	51
ЯСНОГУРСЬКА Л. М., ОПАНАСЮК І. О. ОСОБЛИВОСТІ ГЕНДЕРНО-МАРКОВАНОЇ ЛЕКСИКИ В ОЦІННИХ МАСКУЛІННИХ НОМІНАЦІЯХ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ)	56
ЯСНОГУРСЬКА Л. М., КУЦМУС О. В. ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ОЗНАЧЕНЬ У ТЕКСТАХ НІМЕЦЬКОЇ ХУДОЖНЬОЇ ПРОЗИ	61
МОРОЗ Л. В., КРАЛЯ І. В. ДОСЛІДЖЕННЯ ДИСКУРСИВНИХ СТРАТЕГІЙ ПОМ'ЯКШЕННЯ ТА ДИСКРЕДИТАЦІЇ ЕВФЕМІЗМІВ	64
АНТЮХОВА Н. І., ЯЦЮРИК А. О. ПСИХОЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСАДИ ФАСИЛІТАТИВНОГО СТАНОВЛЕННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	66
БЕЗКОРОВАЙНА О. В. ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК МЕТОД РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ШКОЛЯРА НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	72
МОРОЗ Л. В., ПАШКО І. О. ПРО РОЗРОБКУ НОВІТНІХ МЕТОДІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ	75
ДУБРОВА А. С. ПРИНЦИПИ ІНТЕГРАЦІЇ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ У ВНЗ	78
ГРОНЬ Л. В., ГУЗЬ С. М. КОМПЛЕКС ВПРАВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНИХ УМІНЬ АУДІЮВАННЯ ТА ЧИТАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ	81
КОЗИЦЬКА О. А., ЮХИМЕЦЬ Т. В. СИТУАТИВНІ ВПРАВИ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	84
ДАНІЛОВА Н. Р. РОЛЬ ВИКЛАДАЧА У СИСТЕМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВНЗ	86
ДЕНИСЮК Л. В. ЗАСТОСУВАННЯ KEYС-МЕТОДУ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ВНЗ	88
ДУБРОВА А. С. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-ЗАОЧНИКІВ ВИЩИХ МОВНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	90
КОВАЛЮК В. В. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ	93
ПАВЕЛКІВ К. М. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДЛЯ НЕМОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	94
БАТАЛІЯ Л. О. ІННОВАЦІЙНЕ НАВЧАННЯ В АЛЬТЕРНАТИВНИХ ШКОЛАХ КРАЇН ЗАХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКОГО СВІТУ	98
КОЧУБЕЙ О. С. ПСИХОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФІЛОЛОГА	101
ТРОФІМЧУК В. М. ПРИНЦИП ОБОВ'ЯЗКОВОГО ВИКОРИСТАННЯ І РАЦІОНАЛЬНОГО СПІВВІДНОШЕННЯ АЛГОРИТМІЧНИХ, НАПІВЕВРИСТИЧНИХ ТА ЕВРИСТИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ДІЙ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМУНІКАЦІЇ	105
ВАСИЛЬКЕВИЧ С. С. СЛОВОТВОРЕННЯ ЯК ЗАСІБ ОФОРМЛЕННЯ НОВИХ СЕМАНТИЧНИХ ПОЛІВ ЛЕКСИКИ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	107
МОРОЗ Л. В., БАТИН А. В., КОРОЛЬ О. Ю. НІМЕЦЬКИЙ РОМАНТИЗМ: СОЦІАЛЬНО-ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ТА МЕТОДИЧНІ СТРАТЕГІЇ ВИВЧЕННЯ	110
ТРОФІМЧУК В. М. ТИПОЛОГІЯ РОЗВИТКУ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ В УКРАЇНІ ТА ЗА КОРДОНОМ	113

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ
ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ
ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований в 2009 році

Рівне – 2015

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований у 2009 р.

Відповідальний редактор збірника: Петрівський Я.Б.
Відповідальний за підготовку збірника до видання: Мороз Л.В.
Технічний редактор: Ковалюк В.В.
Комп'ютерна верстка : Ковалюк В.В., Краля І.В., Ясногурська Л.М.

Підписано до друку 26.11.2015 р.
Формат 60x84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 24,02. Обл. вид. арк. 17,39. Наклад 100.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Остафова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет.

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

А – 43 Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2015. — 120 с.

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 81'243
ББК 81.2